

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Lietuvos mokesčių sistemos pagrindinės problemos

Vitas Vasiliauskas

2020 m. kovo 3 d.

Pagrindiniai geros mokesčių sistemos principai

Teisingumas (horizontalus ir vertikalus)

Skaidrumas ir aiškumas

Efektyvumas

Lankstumas

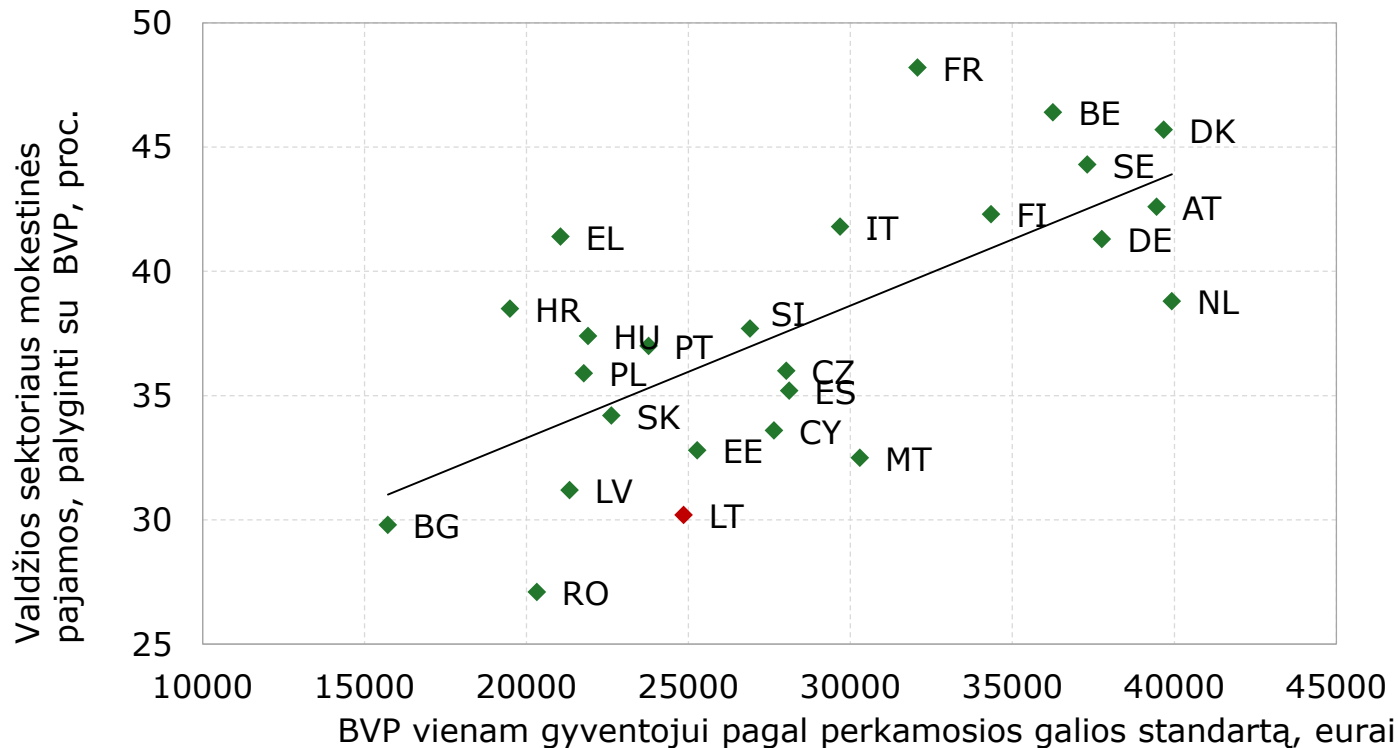
Stabilumas

Administravimo pigumas

Pagrindinės problemos

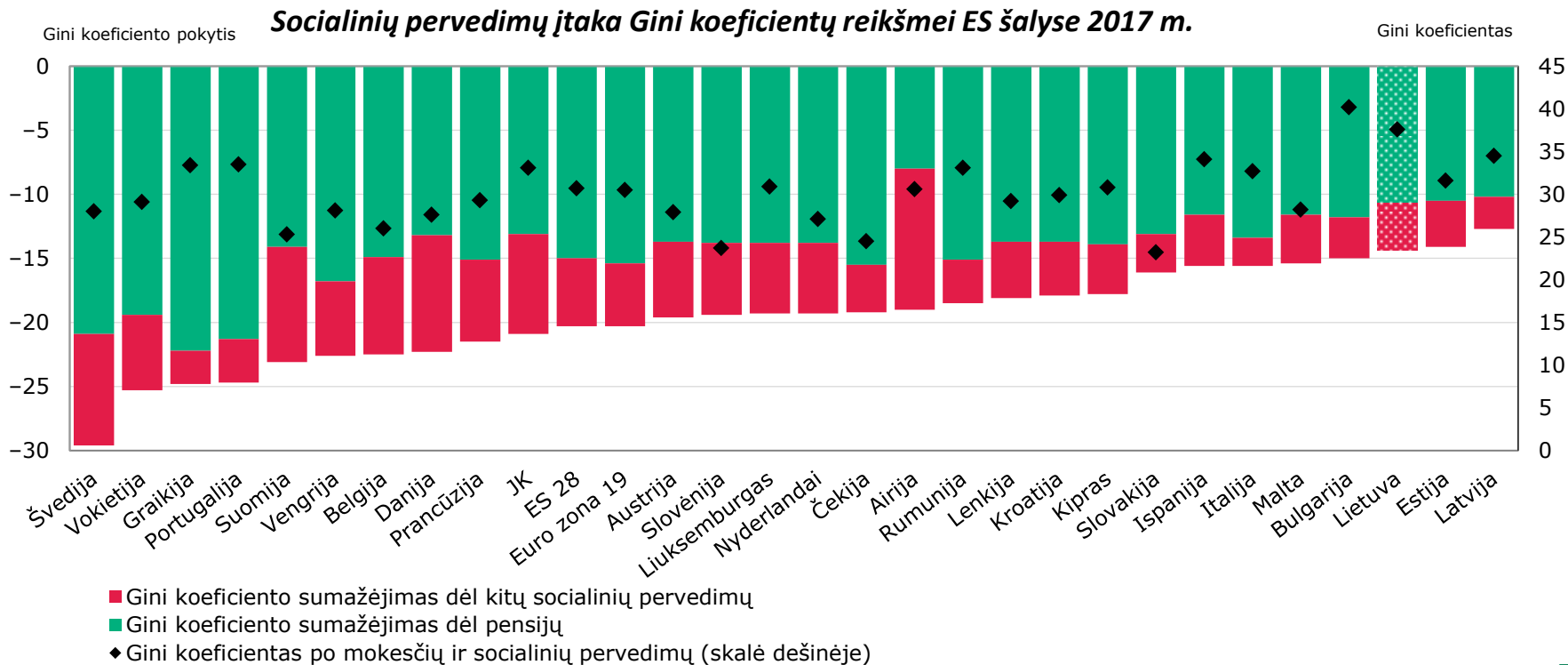
1.	Santykinai žemos valdžios sektoriaus mokestinės pajamos, lyginant su BVP
2.	Santykinai mažas mokesčių ir socialinio draudimo sistemos efektyvumas mažinant pajamų nelygybę
3.	Dideli mokesčių atotrūčiai: A) šešėlis, mokesčių slėpimas; B) išimtys, lengvatos
4.	Netolygus (darbo pajamų) apmokestinimas pagal veiklos formas; per didelė pastarųjų įvairovė
5.	Mokestinių pajamų struktūroje santykinai maža kitų (pvz., turto) mokesčių dalis

Problema 1. Santykinai žemos valdžios sektoriaus mokestinės pajamos

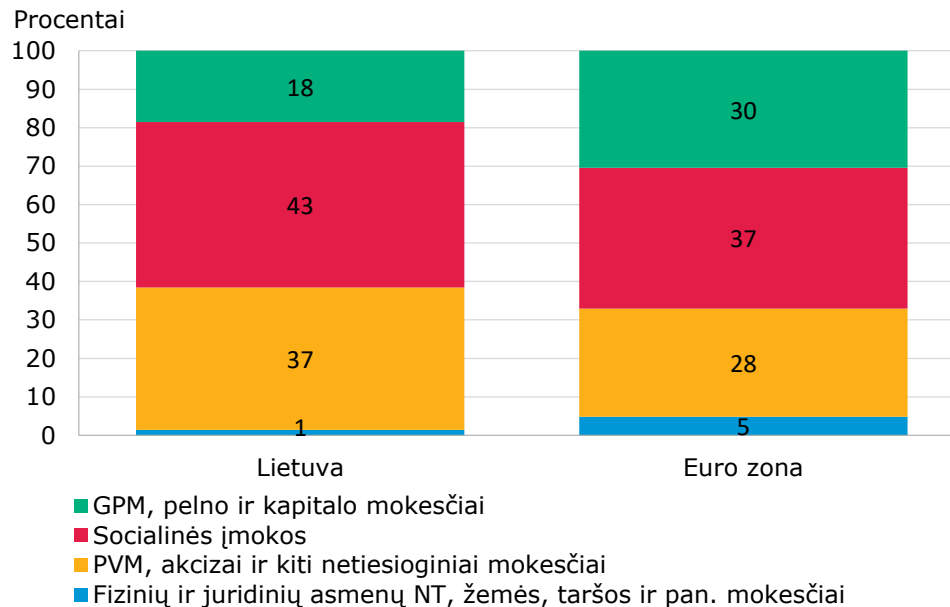
Šaltiniai: Eurostatas.
2018 m. duomenys.

Problema 2. Santykinai mažas mokesčių ir socialinio draudimo sistemos efektyvumas mažinant pajamų nelygybę

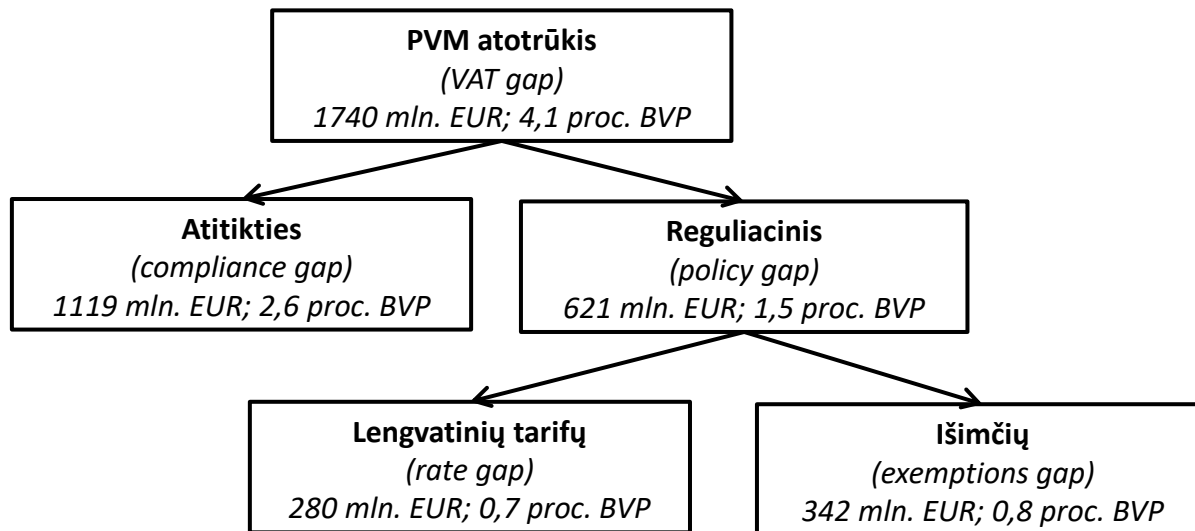
Mokestinių pajamų struktūroje netiesioginiai mokesčiai yra santykinai reikšmingesni

Mokesčių sistemos struktūra.

Šaltinis: Eurostatas ir Lietuvos banko skaičiavimai.
2018 m. duomenys

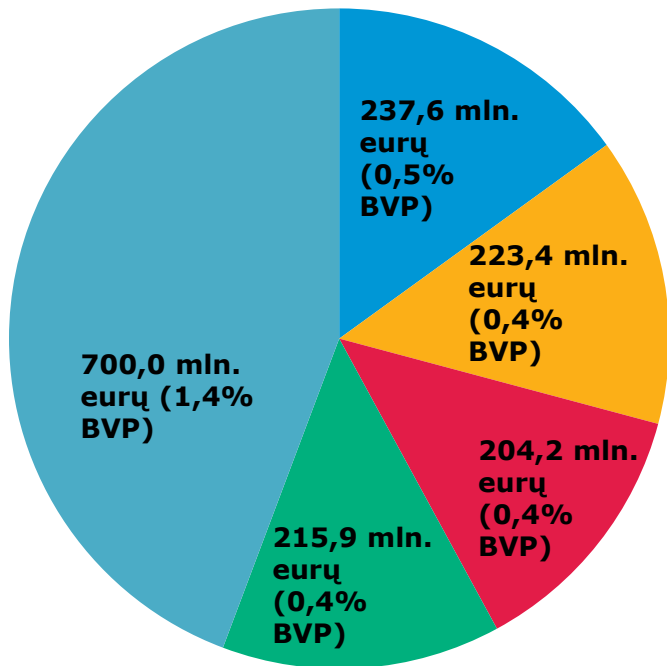
Problema 3. Didelis PVM atotrūkis. PVM surinkimo gerinimas galėtų reikšmingai padidinti mokestinės pajamas

Šaltinis: EK ir LB skaičiavimai.
2017 m. duomenys

Dalis mokestinių lengvatų netikslingos

Mokestinių pajamų netekimai dėl taikomų lengvatų

■ PVM ■ Akcizai ■ Pelno mokestis ■ Kitos GPM lengvatos ■ NPD

Šaltiniai: 2020 m. biudžeto projektas.

PVM:

- šildymui;
- viešbučiams.

GPM:

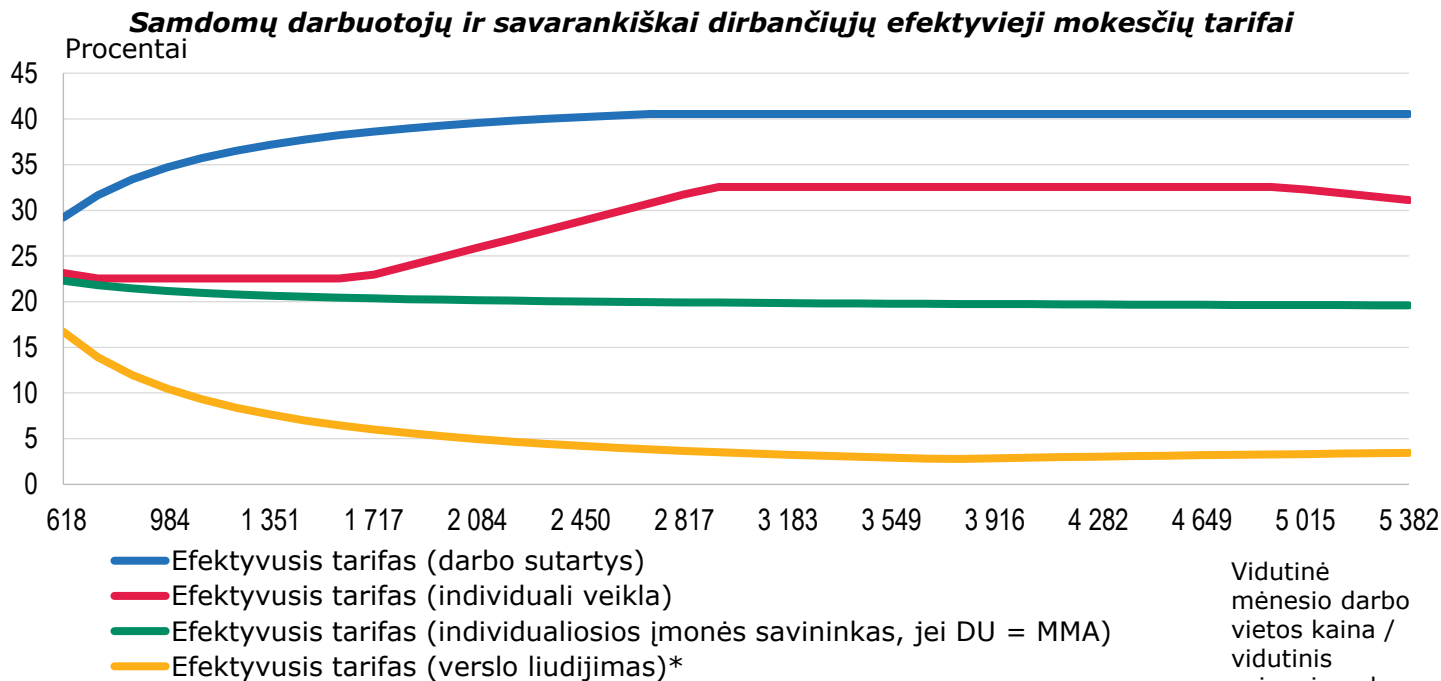
- įmokoms į investicinį gyvybės draudimą ir III pakopos pensijų fondus;
- NPD taikymas iki 2 VDU.

PM:

- lengvatinis tarifas mažosioms įmonėms.

...

Problema 4. Netolygus (darbo pajamų) apmokestinimas ir socialinės garantijos pagal veiklos formas

* Jei fiksuotas verslo liudijimo mokestis atitinka vidutinį (apie 93 Eur per metus).

Pastaba: efektyvieji tarifai pagal 2020 m. tvarką.

Šaltiniai: Lietuvos statistikos departamentas, VMI ir Lietuvos banko skaičiavimai.

LB siūlymai

Sumažinti darbo pajamų apmokestinimo netolygumus

Užtikrinti vienodas socialines garantijas savarankiškai dirbantiems

Supaprastinti apskaitą ir mokestines procedūras smulkiam verslui

Atsisakyti netikslingų mokestinių lengvatų

Sumažinti verslo formų įvairovę

Problema 5. Pajamų struktūroje santykinai maža kitų (pvz., turto) mokesčių dalis

Lietuvos ir kitų ES valstybių narių valdžios sektoriaus mokestinių pajamų struktūra, 2018 m.

	Lietuva	Senosios ES valstybės narės		Naujosios ES valstybės narės	
	%, palyginti su BVP	%, palyginti su BVP	Skirtumas	%, palyginti su BVP	Skirtumas
Valdžios sektoriaus pajamos	30,2	40,6	-10,4	33,9	-3,7
GPM	4,1	10,9	-6,8	4,3	-0,2
Pelno mokestis	1,5	3,2	-1,7	2,7	-1,2
PVM	7,8	7,4	0,4	8,7	-0,9
Akcizai	3,2	2,1	1,1	3,3	-0,1
NT, žemės mokesčiai	0,3	1,4	-1,1	0,5	-0,2
Socialinės įmokos	13,0	11,7	1,3	11,8	1,2
Kiti mokesčiai	0,3	3,9	-3,9	2,7	-2,4

Šaltiniai: Eurostatas ir Lietuvos banko skaičiavimai.

NT mokesčiai centrinės valdžios ir savivaldybių biudžetuose

(2020 m. planas)

Žemės mokestis
147 mln. Eur

NT mokestis
106 mln. Eur

Paveldimo turto mokestis
1,8 mln. Eur

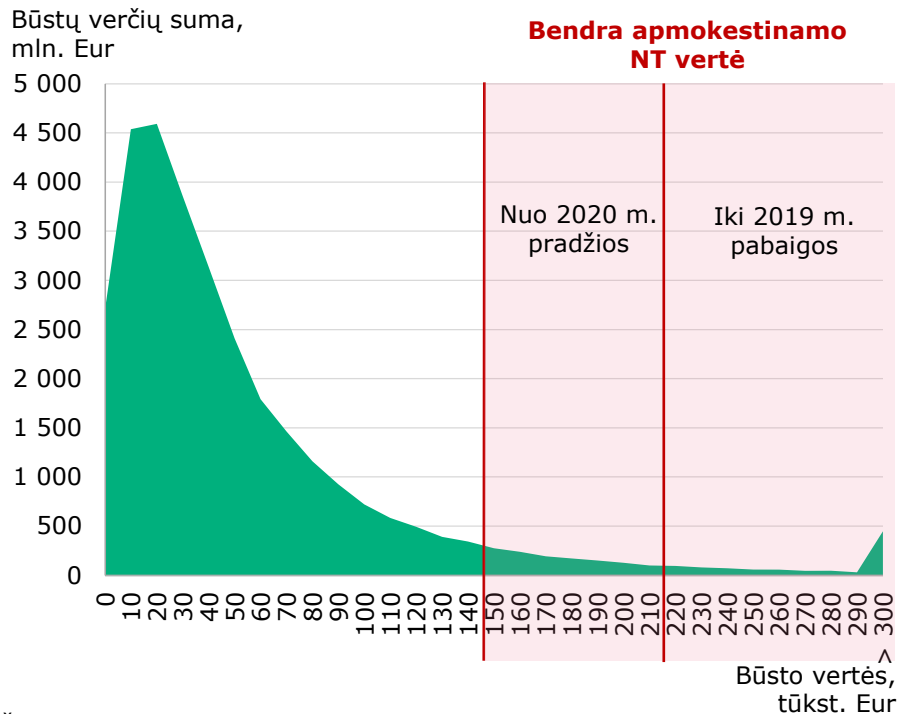
Fizinių asmenų mokesčiai centrinės valdžios biudžete

LB vertinimu
~4 mln. Eur

Komercinės paskirties NT mokesčiai savivaldybių biudžete

95 mln. Eur

Apmokestinama maža būsto fondo dalis

**Iki 2019 m. pab.
planuota surinkti
2,6 mln. Eur / metus**

**Nuo 2020 m. bus
surenkama
~4 mln. Eur / metus
(LB vertinimu)**

Šaltiniai: Registrų centras ir Lietuvos banko skaičiavimai.

LB siūlymai: visuotinis ir progresinis gyventojų NT mokestis

Apmokestinti visą gyventojų NT fondą (atsižvelgiant į jautriausias socialines grupes)

Parengti paprastą ir efektyvią NT mokesčio sąrangą, kad administruoti būtų pigu

Įgyvendinant esminius NT mokesčio pokyčius, galima taikyti pereinamąjį laikotarpį ir/arba prievolės įsigaliojimą tik po turto perleidimo

Apibendrinimas

Mažas biudžetas riboja galimybes užtikrinti adekvatų viešųjų paslaugų finansavimą ir kokybę

Nepakankamai efektyvus perskirstymas siekiant pajamų nelygybės mažėjimo

Didelė dalis mokestinių pajamų nepakankamumo susidaro dėl didelės šešėlinės ekonomikos, lemiančios PVM atotrūkį

Netolygus darbo pajamų apmokestinimas pažeidžia horizontalaus teisingumo principą bei neužtikrinta socialinių garantijų savarankiškai dirbantiems

Neišnaudojama galimybė plačiau taikyti NT mokestį

Ačiū